

نگاهی تازه به عروض فارسی

سپهر عامری مهابادی

دبیر ادبیات و دانشجو، دانش‌شناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی

www.ketab.ir

سرشناسه	: عامری مهابادی، سلیمان، ۱۳۳۸ -
عنوان و نام پدیدآور	: نگاهی تازه به عروض فارسی / سیدان عامری مهابادی.
مشخصات نشر	: کاشان: ارمغان ادب، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۶۴ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۹۹۲۳۸-۰-۱
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: عروض فارسی
موضوع	: Persian language -- prosody
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۷ ن ۸۲/۳۵۵۸ PIR
رده بندی دیویی	: ۸۴۱/۴۱ فا
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۱۷۲۵۴۷

تقدیم به روح مادرم

ارمغان ادب

نگاه تازه بر عروض فارسی

سلیس علیری مهابادی

آماده سازی: سیدعلیرضا خرشیدی فرد

ناشر: ارمغان ادب

چاپ اول / ۱۳۹۷ / ۳۰۰ صفحه

چاپ و صحافی: مرکز چاپ و نشر بوستانتانستان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۹۲۳۸-۰-۱

قیمت: ۱۰,۰۰۰ تومان

حق چاپ محفوظ است.

کاشان - خیابان شهید رجایی - خیابان آیت الله مدنی - کوچه فتح ۴ - شماره ۴

تلفن: ۰۳۱-۵۵۴۶۶۸۹۸

تلفن های مؤلف: ۰۹۱۳۹۶۱۳۱۴۴ - ۰۹۳۶۷۹۳۴۷۴۰

فهرست

۷.....	چک
۹.....	مقدمه
۱۲.....	تعریف علم عروض
۱۲.....	تعریف وزن
۱۸.....	مصوّت‌ها و صامت‌ها
۲۹.....	وزن‌های اشعار فارسی
۲۹.....	اختیارات شاعری چیست؟
۳۳.....	محور عروضی
۵۹.....	پی‌نوشت‌ها
۶۱.....	نتیجه‌گیری
۶۲.....	منابع

مقدمه

باید گفت ادیبان، بخصوص شاعران و نویسندگان؛ در این موضوع متفقه القول اند که برای خلق آثار هنری، خود باید سخن فصیح و لیغ را ابتدا بشناسند و با معنای ادب و به طور کلی ادبیات، آشنایی کافی داشته باشند و مسائل ادبی را به خوبی ممیزی کنند و بتوانند صحت و سقم را از سقیم تشخیص بدهند؛ با آثار ادبی فاخر و ارزشمند با حاصل آثار مُتَقَدِّمان و همچنین افکار مُتَأَخِّران، آشنا گردند. صاحب نظران ادب در لغت را ظرافت و حسن تناول و نیک گفتاری و نیک کداری و در کوتاه سخن «فرهنگ و دانش» تعریف کرده اند. فصاحت را شیوایی و بلاغت را گویایی سخن، تعریف کرده و افزودند: بلاغت یعنی: «به مقتضای حال و مقام سخن گفتن» فی المثل: نهج الرفع را (که شامل خطبه ها و نامه ها و کلمات قصار حضرت مولی الموحّدين علی علیه السلام است)، «شاهراه سخنوری»، معنی کرده اند.

بدیهی است اگر کسی به قواعد فصاحت و بلاغت آشنا نباشد نمی‌تواند از لطایف و دقایق سخن بزرگان آگاه شود. یکی از فنون ادبی «علم عروض» است. باید گفت دانستن عروض فارسی بسیار اهمیت دارد. البته همگان می‌دانند وقتی کسی کاری را شروع می‌کند صاحب نظران بر آن کار نقدهایی می‌نویسند. «نقد» کار بسیار ارزشمند است، در لغت «نقد» را به معنی «دانه برید» تعریف کرده‌اند لکن باید گفت نقد وقتی درست است که سازنده باشد و منتقد، بدون غرض، نقاط قوت و ضعف را توأمان بگوید. و قصدش قبل از هر چیز اصلاح امور باشد و نه افساد آن. برای آن که «علم عروض» را بهتر بشناسیم ناچاریم اولاً معنی دقیق «عروض» را بدانیم ثانیاً باید دانشمندان «علم عروض» (علمای ادب و متأخران) را بشناسیم، با اوزان اشعار و بحور عروضی بخصوص بحر معروف عروض فارسی آشنا شویم؛ باید بدانیم شاعران فارسی‌گوی، بیشتر به چه بحری از بحور عروضی شعر سرودند و کدام شاعرو گوینده، سعی کرده در بحور مختلف عروضی شعر بگوید؛ بعلاوه باید بدانیم منظور از قواعد تقطیع و ارکان مشهور چیست؟ بهتر است کمی با تاریخچه عروض، آشنا شویم. ضمناً برای آن که

خوانندگان متن، مقوله «اوزان فارسی» را بهتر بشناسند؛ لازم است با آوردن شواهد شعری مناسب، آنان را کاملاً راهنمایی کنیم به صورتی که به تشخیص دقیق بحور و تقطیع اشعار موفق شوند.

ر. خ. ای بزرگ توفیق مسألت دارم.

www.ketab.ir